

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Основи менеджменту, маркетингу, підприємництва та правознавство»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр

Спеціальність: 192 «Будівництво та цивільна інженерія»

Освітньо-професійна програма «Будівництво та цивільна інженерія»

Рік навчання: 3, семестр: 6

Форма навчання: денна, заочна

Кількість кредитів ЄКТС: 4

Мова викладання: українська

Лектор курсу

Панталієнко Тарас Петрович, кандидатка юридичних наук, асистент кафедри теорії та історії держави і права

Портфоліо -

<https://docs.google.com/document/d/1qlCW25FJcjB2OmdCGf6VSjJmc3yC4LF0TXvaW2mSyyM/edit#heading=h.tl8n4m93i63g>

+ 38 095 402 2763

Контактна інформація лектора (e-mail)

Pantalienko.taras@nubip.edu.ua

Сторінка курсу в eLearn

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=2095>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у сфері менеджменту, маркетингу та підприємництва; розуміння концептуальних основ системного управління організаціями; набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завдання навчальної дисципліни - теоретична і практична підготовка здобувачів вищої освіти з питань сутності основних понять і категорій менеджменту, маркетингу та підприємництва; системи методів менеджменту; основ прийняття управлінських рішень; формування комунікацій та управління групами; основ планування, організації, мотивації та контролю діяльності; проведення маркетингових досліджень та розуміння основних складових комплексу маркетингу; ознайомлення з правовою базою підприємництва, видами підприємств та об'єднань підприємств, організаційно-правовими формами господарювання, видами господарської діяльності та технологією створення власної справи; вивчення теорії правознавства, закономірностей та специфіки розвитку держави та права, основних положень Конституції України, які стосуються регламентування діяльності держави та організації суспільного життя, прав і обов'язків громадянина, ознайомлення з вузловими положеннями основних галузей права та їх застосуванням, а також ознайомлення із перспективами розвитку правової системи України у зв'язку із євроінтеграційними процесами.

Набуття компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі будівництва та цивільної інженерії у процесі навчання, що передбачає застосування комплексу теорій та методів визначення міцності, стійкості, деформативності, моделювання, посилення будівельних конструкцій; подальшої безпечної експлуатації, реконструкції, зведення та монтажу будівель та інженерних споруд; застосування систем автоматизованого проектування у галузі будівництва.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 – Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК6 – Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК1 – Здатність використовувати концептуальні наукові та практичні знання з математики, хімії та фізики для розв'язання складних практичних проблем в галузі будівництва та цивільної інженерії.

СК3 – Здатність проектувати будівельні конструкції, будівлі, споруди та інженерні мережі, з урахуванням інженерно-технічних та ресурсозберігаючих заходів, правових, соціальних, екологічних, техніко-економічних показників, наукових та етичних аспектів, і сучасних вимог нормативної документації у сфері архітектури та будівництва, охорони довкілля та безпеки праці.

СК5 – Здатність застосовувати комп'ютеризовані системи проектування та спеціалізоване прикладне програмне забезпечення для вирішення інженерних задач будівництва та цивільної інженерії.

СК7 – Спроможність нести відповідальність за вироблення та ухвалення рішень у сфері архітектури та будівництва у непередбачуваних робочих контекстах.

СК11 – Володіти методами проектування, моделювання та конструювання з використанням систем автоматизованого проектування та розрахунку будівельних конструкцій будівель та інженерних споруд об'єктів промислового, агропромислового, транспортного та цивільного призначення.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01 – Застосовувати основні теорії, методи та принципи математичних, природничих, соціально-гуманітарних та економічних наук, сучасні моделі, методи та програмні засоби підтримки прийняття рішень для розв'язання складних задач будівництва та цивільної інженерії.

ПРН04 – Проектувати та реалізовувати технологічні процеси будівельного виробництва, використовуючи відповідне обладнання, матеріали, інструменти та методи.

ПРН08 – Рационально застосовувати сучасні будівельні матеріали, вироби та конструкції на основі знань про їх технічні характеристики та технологію виготовлення.

ПРН09 – Проектувати будівельні конструкції, будівлі, споруди, інженерні мережі та технологічні процеси будівельного виробництва, з урахуванням інженерно-технічних та ресурсозберігаючих заходів, правових, соціальних, екологічних, техніко-економічних показників, наукових та етичних аспектів, і сучасних вимог нормативної документації, часових та інших обмежень, у сфері архітектури та будівництва, охорони довкілля та безпеки праці.

ПРН14 – Забезпечувати безпечну та надійну експлуатацію будівельних конструкцій будівель, споруд та інженерних мереж та за необхідності здійснювати їхнє посилення (повну або часткову заміну) із використанням економічно-обґрунтованих та доцільних методів реконструкції.

ПРН16 – Виконувати обґрунтування щодо економічної доцільності варіантного проектування, зведення, реконструкції та експлуатації будівель і споруд, використовувати методи інвестиційної оцінки об'єктів будівництва.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/ лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
6 семестр				
Модуль 1. Система менеджменту організації				
Тема 1. Поняття і сутність менеджменту.	2/2/3	Знати основні поняття та категорії менеджменту. Розуміти сутність	Підготовка доповідей, рефератів,	25

Тема 2. Основи теорії прийняття управлінських рішень.	2/2/3	принципів, методів та функцій менеджменту. Вміти виявляти чинники впливу зовнішнього та внутрішнього середовища організації; використовувати відповідно до ситуації технології з прийняття та реалізації управлінських рішень; формувати ефективні комунікації в процесі управління; обирати та використовувати відповідно до ситуації стиль лідерства.	презентацій до семінарського заняття. Виконання практичного завдання, самостійної роботи в elearn	25
Тема 3. Комунікації в менеджменті. Управління групами, керівництво та лідерство.	2/2/4			25
Тема 4. Функції менеджменту.	2/2/4			25
Разом за змістовим модулем 1	8/8/14			100
Модуль 2. Основи маркетингу та підприємництва				
Тема 5. Зміст та система сучасного маркетингу. Маркетингові дослідження.	2/2/5	Знати особливості проведення маркетингових досліджень. Вміти використовувати інструменти комплексу маркетингу з метою забезпечення міцних зв'язків між клієнтом і суб'єктом господарювання; приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення підприємницької діяльності.	Підготовка доповідей, рефератів, презентацій до семінарського заняття. Виконання практичного завдання, самостійної роботи в elearn.	25
Тема 6. Основні складові комплексу маркетингу.	2/2/5			25
Тема 7. Основи підприємництва.	3/3/6			20
Разом за змістовим модулем 2	7/7/16			100

Тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Модуль 3. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА				
Тема 1. Основи теорії держави	1/1/7	Знати поняття, ознаки, функції держави, її форму, механізм та апарат держави. Розуміти правову державу і громадянське суспільство	Написання тестів, виконання самостійної роботи	50
Тема 2. Основи теорії права	1/1/7	Знати поняття та ознаки правомірної поведінки. Аналізувати правові відносини. Розрізняти поняття нормативно-правового акта і його відмінність від інших правових актів. Знати поняття, ознаки та функції юридичної відповідальності	Написання тестів, розв'язок задач, підготовка презентацій. Виконання самостійної роботи	50
Разом за змістовим модулем 3	2/2/14			100
Модуль 4. ПУБЛІЧНО-ПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА				
Тема 3. Основи конституційного права	2/2/1	Знати поняття та предмет галузі конституційного права. Розуміти основні засади конституційного ладу України. Знати конституційні права, обов'язки людини і громадянина	Написання тестів, розв'язок задач, складання цивільно-правових договорів, підготовка презентацій. Виконання самостійної роботи.	20

Тема 4. Система судових та правоохоронних органів	2/-/2	Знати поняття, систему та завдання правоохоронних органів України; Конституційний статус судової влади в Україні. Розуміти функції адвокатури та нотаріату.	Написання тестів, підготовка презентацій. Виконання самостійної роботи	20
Тема 5. Основи адміністративного права	-/2/2	Знати поняття, джерела адміністративного права; поняття адміністративного правопорушення. Розуміти підстави виникнення адміністративної відповідальності та види адміністративних стягнень, а також, порядок притягнення до адміністративної відповідальності.	Написання тестів, розв'язок задач, складання юридичних документів Виконання самостійної роботи.	20
Тема 6. Основи фінансового права	2/-/1	Знати поняття, джерела фінансового права. Розуміти підстави виникнення фінансових правовідносин, їх особливості та класифікації. Розуміти структуру бюджетної системи України. Відповідальність платників податку, а також, способи захисту прав і законних інтересів платників податку.		20

Тема 7. Основи кримінального права	-/2/2	Знати поняття, джерела кримінального права. Розуміти і знати поняття, ознаки, склад та стадії вчинення злочину. Знати поняття, та види покарання. Розуміти принципи та загальні засади призначення покарання. Обставини, що пом'якшують та обставини, що обтяжують покарання.	Написання тестів, підготовка презентацій. Розв'язок задач. Виконання самостійної роботи	20
Разом за змістовим модулем 4	6/6/8			100

Модуль 5. ПРИВАТНОПРАВОВІ ГАЛУЗІ ПРАВА

Тема 8. Основи цивільного права	2/2/5	Знати поняття, джерела цивільного права. Розуміти підстави виникнення цивільно-правових відносин та сімейні правовідносини. Розуміти порядок та особливості укладання договору купівлі-продажу та поставки, укладання договору оренди земельної ділянки тощо. Знати і розуміти підстави виникнення та припинення цивільних зобов'язань. Розуміти підстави виникнення цивільно - правової відповідальності.	Написання тестів, підготовка презентацій. Розв'язок задач та практичних ситуацій. Виконання самостійної роботи	20
---------------------------------	-------	--	--	-----------

Тема 9. Основи сімейного права	-/-/2	Розуміти поняття і предмет сімейного права. Знати джерела сімейного права. Розуміти головні інститути сімейного права - шлюб, батьківства, майнові та немайнові права та обов'язки подружжя, усиновлення, патронату та інші.	Виконання самостійної роботи	20
Тема 10. Основи господарського права	3/-/1	Знати поняття, предмет та завдання правового регулювання господарського права. Розуміти, які види підприємств, залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти. Розуміти підстави виникнення та припинення господарських зобов'язань. Знати і розуміти відповідальність за порушення у сфері господарювання.		20
Тема 11. Основи трудового права	-/3/1	Знати поняття, джерела трудового права. Розуміти підстави виникнення та припинення трудових відносин.		20

		Знати поняття, умови укладення, форму, види і строк трудового договору. Розуміти і поняття, види та матеріальної відповідальності працівника за воду, заподіяну роботодавцеві. Знати порядок застосування дисциплінарних стягнень.		
Тема 12. Основи аграрного, земельного та екологічного права	2/2/2	Знати поняття, джерела аграрного права. Розуміти правове регулювання виробничо-господарської діяльності с/г підприємств. Знати поняття, джерела, завдання земельного права. Види земельних правовідносин, розуміти підстави виникнення та припинення земельних правовідносин. Знати поняття, джерела та завдання екологічного права. Розуміти екологічні права та обов'язки громадян. Знати і розуміти відповідальність за порушення у сфері земельного та екологічного права.	Написання тестів, підготовка презентацій. Виконання самостійної роботи	20
Разом за змістовим модулем 5	7/7/8			100
Всього за навчальну роботу				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу викладачів, які забезпечують курс, за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування (копіювання тексту) під час виконання письмових контрольних робіт та екзаменів заборонені. Користування мобільними пристроями допускається лише з дозволу викладача під час онлайн-тестування та підготовки практичних завдань. Самостійні роботи у вигляді рефератів, доповідей, презентацій повинні мати коректні текстові посилання на використані інформаційні джерела.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально в дистанційному режимі (у онлайн формі за погодженням із деканом факультету і лектором курсу).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Балановська Т. І., Гоголя О. П., Кубіцький С. О., Михайліченко М. В., Троян А. В. Управління організацією: навчальний посібник. Київ: ФОП Ямчинський О. В., 2021. 464 с.
2. Балановська Т. І., Гоголя О. П., Троян А. В. Основи менеджменту, маркетингу та підприємництва: навчальний посібник. Київ: ЦП «Компринт», 2018. 533 с. URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/handle/123456789/6184>
3. Балановська Т. І., Троян А. В. Управління бізнесом: навчальний посібник. Київ: НУБіП України, 2019. 401 с. URL: <http://dglib.nubip.edu.ua:8080/handle/123456789/6194>
4. Балановська Т. І., Троян А. В., Драмарецька К. П. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Основи менеджменту, маркетингу та підприємництва» для підготовки фахівців ОС «Бакалавр» спеціальність 133 «Галузеве машинобудування», спеціальність 192 «Будівництво та цивільна інженерія». Київ: ЦП «КОМПРИНТ», 2020. 261 с.
5. Крестовська Н.М., Матвеева Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К.: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
6. Теорія держави і права : підручник / Тетарчук І., Дяків Т. К.: Центр навчальної літератури, 2019.
7. Адміністративне право України : підручник / І.Л. Бородин. К.: Алерта, 2019, 548 с.
8. Аграрне право України: навчальний посібник для підготовки до іспитів / під ред. І.В. Тетарчук. К.: Центр учбової літератури, 2019. 244 с.

Допоміжні:

1. Шкільняк М. М, Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Крисько Ж. Л., Демків І. О. Менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль: Крок, 2017. 252 с.
2. Довгань Л. Є., Малик І. П., Мохонько Г. А., Шкробот М. В. Менеджмент організацій. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 271 с.

3. Основи менеджменту. Теорія і практика: навчальний посібник/ Г. Є. Мошек, І. П. Миколайчук, Ю. І. Палеха, Ю. В. Поканевич, А. С. Соломко, О.В. Коваленко, Н.В. Коваленко, В.С. Ціпурінда, Г.П. Сиваненко, О.І. Белова; за заг. ред. проф. Мошека Г.Є. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 528 с.
4. Балановська Т. І., Гоголя О. П., Троян А. В. Словник-довідник з менеджменту. Київ: ЦП «Компринт», 2016. 480 с.
5. Маркетингова цінова політика: навчальний посібник/ Я. С. Ларіна, О. М. Бариллович, Ю. М. Гальчинська, В. А. Рафальська, О. І. Бабічева, А.В. Рябчик та ін. Харків: Діса-плюс, 2016. 208 с.
6. Економіка і підприємництво, менеджмент: навчальний посібник / С. М. Рогач, Т. А. Гуцул, В. А. Ткачук, О. Д. Балан, Т. І. Балановська, О. П. Гоголя. Київ, 2015. 714 с.
7. Основи менеджменту/ за ред. А.А. Мазаракі. Харків: «Фоліо», 2014. 846 с.
8. Маркетинг: навчальний посібник/ Я. С. Ларіна, С. І. Чеботар, Т. В. Арестенко, В. В. Арестенко. Суми: ТД «Папірус», 2014. 263 с.
9. Храбатин О. І., Яворська Л. В. Маркетинг: навчальний посібник/ За наук. ред. О. А. Тимчик. Київ : Видавництво, 2014. 284 с.
10. Гой І.В., Смелянська Т.П. Підприємництво: навчальний посібник. Київ, 2013. 368 с.
11. Менеджмент: навчальний посібник / С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.В. Новак, О.П. Гоголя та ін. / За ред. С.І. Михайлова. Київ: НУБіП України, 2013. 536 с.
12. Балабанова Л. В., Холод В. В., Балабанова І. В. Маркетинг підприємства: навчальний посібник. Київ, 2012. 612 с.
13. Гаркавенко С. С. Маркетинг: підручник. 7-е вид. Київ: Лібра, 2010. 720 с.
14. Екологічне право України: навчальний посібник / за ред. проф. І. І. Каракаша, д.ю.н. Харитоновой, к.ю.н. К. І. Черемной; вид. 1-ше. Одеса: Гельветика. 2018. 408 с.
15. Подцерковний О. П. Господарське право: підручник. Фенікс, 2018. 616 с.
16. Алмаші І. М., Алмаші М. М., Белюга. Конституційне А. В. Право України: підручник. Видання -9, перероблене і доповнене. К.: ВД Гельветика, 2018. 462 с.
17. Фріс П. Л. Кримінальне право України. Загальна частина. Підручник. К.: Фенікс, 2018. 394 с.
18. Сопілко І. М. Конституція України: Науково-практичний коментар, Ulibris, 2017. 164 с.
19. Селецький С. І. Теорія держави і права. Підручник. К.: Центр навчальної літератури, 2017.
20. Трудове право України: навчальний посібник / за ред. Ю. Ф. Іванова, М. В. Іванов. К., Правова єдність, 2020. 442 с.
21. Фінансове право: посібник для підготовки до іспитів / О.О. Головашевич, О.О. Дмитрик, М. П. Кучерявенко, К.О. Токарева. Х.: Право, 2017, 228 с.
22. Скакун О. Ф. Теорія права і держави. Підручник. К.: Алерта, 2016.
23. Адміністративне право України: навч. посіб. / Н. В. Дараганова ; Вищ. навч. закл. "Нац. акад. упр.". К. : ВНЗ "Нац. акад. упр.", 2013. 271 с.
24. Земельне право: підручник / [М. В. Шульга та ін.] ; за ред. проф. М. В. Шульги; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х. : Право, 2013. 519 с.
25. Сухонос В.В. Теорія держави і права. Підручник. К.: Університетська книга, 2018.
13. Правознавство: Навч. посіб. для студентів / [Колектив авторів] / За ред. Д.В. Каменського, В.О. Мирошніченка. К. : Центр учбової літератури, 2018. 288с.
26. Правознавство : навчальний посібник / Мірошніченко В., Каменський Д. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 288 с.

Інформаційні ресурси

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Класифікація організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004 / Про затвердження національних стандартів України, державних класифікаторів України, національних змін до міждержавних стандартів, внесення зміни до наказу Держспоживстандарту України від 31 березня 2004 р. № 59 та скасування нормативних документів: наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28 травня 2004 р. № 97. URL:

http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN10242.html.

3. Кодекс законів про працю України: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
5. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: наказ Держспоживстандарту України від 11 жовтня 2010 р. № 457. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10>
6. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>
8. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/514-17>
9. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 р. № 1576-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
10. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
11. Про затвердження Методичних рекомендацій з розробки бізнес-планів інвестиційних проектів: наказ Державного агентства України з інвестицій та розвитку від 31 серпня 2010 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0073537-10>
12. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення бізнес-плану підприємств: наказ Міністерства економіки України від 06 вересня 2006 р. № 290. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0290665-06>
13. Про затвердження Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи: наказ Міністерства юстиції України від 09 лютого 2016 р. № 359/5 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 лютого 2016 р. за № 200/28330). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0200-16>
14. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 р. № 236/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80>.
15. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 р. № 2210-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
16. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1023-12>
17. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
18. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 р. № 222-VIII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-19>
19. Про Національну програму сприяння розвитку малого підприємництва в Україні: Закон України від 21.12.2000 р. № 2157-III. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2157-14>
20. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>
21. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
22. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996 р. № 270/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80>
23. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 р. № 4618-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
24. Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/973-15>
25. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>